

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้น อันเป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี และวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อเพื่อหาข้อสรุปพื้นฐานที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล การสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตในบางกรณี ซึ่งข้อมูลที่ได้ศึกษาวิจัยนั้น อยู่ภายในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพราะเนื้อแท้แล้วสาเหตุการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่มีอาจจะทำความเข้าใจและอธิบายได้ด้วยปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงปัจจัยเดียวเพราะพฤติกรรมมีสาเหตุมาจากสหปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านมานุษยวิทยา สังคมวิทยา และวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

คือ แนวสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งได้นำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มลูกเรือประมงที่ประจำอยู่ในเรืออวนลากแผ่นตะเฆ่ (ลากเที่ยว) และเรือวนจาระเม็ดดำ จำนวน 2 กลุ่ม ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีแตกต่างกันกล่าวคือ

กลุ่มที่ 1 มีพฤติกรรมเสี่ยงทางด้านเพศสัมพันธ์แบบต่างเพศ จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 2 มีพฤติกรรมเสี่ยงทางการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันและมี

พฤติกรรมเสี่ยงทางด้านเพศสัมพันธ์แบบต่างเพศ ร่วมด้วยจำนวน 10 คน

โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนมีนาคม-กันยายน 2535

สรุปและอภิปรายผล

ถึงแม้ว่ากลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่มจะมีพฤติกรรมเสี่ยงที่แตกต่างกัน แต่จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยเอื้อที่เหมือนกัน ซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ คุณลักษณะทางประชากรและวิถีชีวิตของลูกเรือประมง ดังนั้นในการสรุปและอภิปรายผลจึงได้นำเสนอข้อมูลโดยภาพรวมทั้งสองกลุ่มไปด้วยกันดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มเป้าหมาย พบว่ามีปัจจัยซึ่งเป็นองค์ประกอบและเอื้อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงดังนี้

1.1 ปัจจัยทางด้านอายุและสถานภาพ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ให้ความสำคัญและผูกพันกับกลุ่มเพื่อน จึงทำให้บรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตเป็นไปตามวัฒนธรรมกลุ่มที่ส่งเสริมให้เกิดการอยากลอง เพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ ดังคำกล่าวของลูกเรือคนหนึ่ง ได้กล่าวว่า

“ชีวิตลูกเรือ มีเพื่อนเป็นแกนนำ ต้องปรับตัวเข้ากับสังคมกลุ่มเพื่อนให้ได้ เพื่อลดความขัดแย้ง สามารถไปไหนด้วยกันได้ และหนีไม่พ้นเรื่องการตีมสุรา สองยาเสพติด และเที่ยวหญิงบริการ ทั้ง ๆ ที่เมื่อก่อนไม่เคยประพฤติก่อน แต่เมื่อไปทำงานเรือก็ต้องกล้าลองหรือปฏิบัติให้ได้ ไม่นั้นเพื่อน ๆ จะกล่าวหาว่า ไม่แน่จริง หรือใจไม่ถึง”

ดังนั้นโดยธรรมชาติของวัยรุ่น จึงมีความต้องการที่จะแสดงให้สังคมกลุ่มได้รับรู้ว่าตนเป็นลูกผู้ชายเต็มตัว ด้วยการปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่สังคมกลุ่มได้กำหนดและคาดหวัง เพื่อสร้างการยอมรับในความเป็นนักเลงใจถึงโดยไม่รู้สึกลัวและไม่ระมัดระวัง ซึ่งหมายถึงการมีพฤติกรรมที่กล้าเสี่ยงและกล้าลองให้สมกับวัยที่กำลังคึกคะนองนั่นเอง และจากการศึกษาพบว่า ลูกเรือประมงส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด และมีทัศนคติต่อการใช้ชีวิตวัยโสดว่า ควรหาประสบการณ์ด้วยการเที่ยวหญิงบริการให้คุ้มค่า เพราะหากมีครอบครัวไปแล้วคงอดเที่ยว และช่วงชีวิตวัยโสด สิ่งไหนอยากลองก็ต้องลองให้รู้ จึงจะถือว่าได้ผ่านชีวิตการเป็นลูกผู้ชายมาอย่างแท้จริง แสดงให้เห็นว่าช่วงอายุและสถานภาพดังกล่าวได้นำไปสู่พฤติกรรมอยากลองและอยากเสี่ยง ซึ่งนับว่าเป็นความประมาทที่ได้นำไปสู่การรับและแพร่เชื้อเอชไอวีได้อย่างง่ายดาย

1.2 ปัจจัยทางด้านระดับการศึกษา ลูกเรือส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา และขาดโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ต่อเนื่อง ซึ่งลูกเรือมีพฤติกรรมไม่สนใจที่จะเสาะแสวงหาข่าวสารจากสื่อเผยแพร่ความรู้ และจากสื่อบุคคลที่มีความรู้ เชื่อถือได้

เนื่องจากมีลักษณะนิสัยในการเปิดรับข่าวสารจากกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกันมากที่สุด

จึงทำให้สังคมกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดความคิด ค่านิยม ความเชื่อและแบบอย่างแห่งพฤติกรรม ซึ่งลูกเรือมักจะถูกครอบงำให้เกิดความเชื่อและมีพฤติกรรมคล้อยตามไปกับสภาพสังคมที่แวดล้อมได้ง่าย

1.3 ปัจจัยทางด้านสภาพครอบครัว ลูกเรือส่วนใหญ่จากบ้านไปทำงานในเรือตั้งแต่อยู่ระหว่าง 12 ถึง 16 ปี และมีสภาพครอบครัวซึ่งพ่อแม่มักจะแตกแยกหรือไม่ก็พ่อแม่ได้เสียชีวิตไปแล้ว จึงเป็นข้ออ้างที่ลูกเรือมักจะกล่าวว่าจะไม่อยากกลับไปเยี่ยมบ้าน จึงทำให้ลูกเรือเกิดความห่างเหินกับครอบครัวโดยมีความผูกพันน้อยลง และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ผูกพันไปกับสังคมกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน ซึ่งได้ชักนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเสี่ยงโดยที่ครอบครัวผู้เป็นพ่อแม่ไม่มีโอกาสควบคุมพฤติกรรม

1.4 ปัจจัยทางด้านที่อยู่อาศัย จากการศึกษาพบว่าลูกเรือประมงได้อาศัยเรือ ซึ่งเปรียบเสมือนบ้านเป็นที่อยู่อาศัยหลับนอนไปตลอด และเนื่องจากสภาพภายในเรือแวดล้อมไปด้วยสังคมกลุ่มเพื่อน จึงเป็นสื่อชักนำและจูงใจไปสู่แบบแผนการันทนาการที่ก่อให้เกิดการมีพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งทุกครั้งที่เรือจอดที่ลูกเรือจะใช้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการผ่อนคลายและแสวงหาความสุขตามที่ตนเองพอใจด้วยการดื่มสุรา มั่วสุมยาเสพติดและเที่ยวหญิงบริการ เพราะสภาพความเป็นอยู่ในเรือขาดผู้นำที่จะมาคอยดูแลควบคุมพฤติกรรม ดังนั้นพฤติกรรมต่าง ๆ จึงเป็นไปตามวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่ได้กำหนดบรรทัดฐานทางสังคมและนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างเดียวกัน

2. วิถีชีวิตลูกเรือประมง ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม

2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

2.3 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม

2.4 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม

2.5 ปัจจัยทางด้านสุขภาพ

2.1 ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม จากผลการสัมภาษณ์ลูกเรือทำให้

ทราบว่า

ลักษณะการทำงานของลูกเรือประมง ต้องตรากตรำทำงานออกเรืออยู่กลางทะเลในแต่ละเที่ยวเป็นเวลา 12-20 คืน ซึ่งมีผลทำให้เกิดความเครียด ความ

เก็บกด และความจำเจที่เกิดจากช่วงระยะเวลาการทำงานที่ยาวนาน ประกอบกับสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อให้เกิดการผ่อนคลาย และสภาพความเป็นอยู่ที่ถูกตัดขาดจากสังคมภายนอกและโอกาสการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชนมีน้อย เนื่องจากวันและเวลาใช้หมดไปกับการทำงานเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ จึงแวดล้อมเฉพาะกลุ่มเพื่อนลูกเรือที่อยู่ในวัยเดียวกันและมีพื้นฐานความคิดเหมือนกัน จึงมีความผูกพันแน่นแฟ้นกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ที่ได้นำไปสู่การกำหนดบรรทัดฐานทางสังคมเดียวกัน ทำให้ลูกเรือมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับภาวะแวดล้อมของสังคมกลุ่ม เพื่อสร้างการยอมรับเป็นพวกเดียวกัน โดยยึดมั่นอยู่กับค่านิยมบริโภคนิยมในรูปแบบของการนันทนาการ เพื่อผ่อนคลายความเครียด และตอบสนองต่อความต้องการของร่างกาย เมื่อเรือกลับเข้าฝั่งจอดพักเป็นเวลา 1-2 คืน ด้วยการเที่ยวหญิงบริการ โดยไม่ใช้ "ถุงยางอนามัย" ในการป้องกันเพราะเชื่อว่า "ถุงยางอนามัย เป็นสื่อกันทำลายความสุข" อีกทั้งมีการมีวสุมเสพยาเสพติดกับกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกัน เนื่องจากสภาพเรือเหมาะที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม และการมีพฤติกรรมเสี่ยงร่วมกัน ซึ่งลูกเรือกลุ่มนี้เห็นว่า "การใช้เข็มร่วมกับกับเพื่อนที่รู้จัก มันใจว่าไม่ติดเชื้อเอดส์ และพวกตนมีวเพศน้อยกว่า"

ดังนั้นลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อมเช่นนี้ ได้เอื้อให้เกิดแบบแผนการนันทนาการซึ่งแสดงออกมาในลักษณะพฤติกรรมส่วนบุคคลและพฤติกรรมกลุ่ม ก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์ของลูกเรือได้ตลอดเวลา

2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า

ลักษณะการทำงานของลูกเรือประมงในเรือประมงพาณิชย์ประเภทเรือลากเที่ยวมีช่วงระยะเวลาการทำงานติดต่อกันนาน 12-20 คืน และทำให้ลูกเรือแต่ละคนได้รับค่าตอบแทนเป็นรายได้ในแต่ละเที่ยวเรือหนึ่ง ๆ เป็นเงินก่อนคนละ 1,500-2,000 บาท ดังนั้นการมีรายได้เป็นกอบเป็นกำประกอบกับภาวะแวดล้อมที่มีแต่เพื่อน ซึ่งได้นัดหมายกันก่อนเรือจะกลับเข้าฝั่งเพื่อร่วมสังสรรค์ นับว่าเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ได้นำไปสู่แบบแผนการนันทนาการที่สอดคล้องกับค่านิยมบริโภคนิยมในลักษณะของการเกิดพฤติกรรมส่วนบุคคล และพฤติกรรมกลุ่มด้วยการแสวงหาความสุขไปกับการดื่มสุรา การเที่ยวหญิงบริการและการเสพยาเสพติดร่วมกับกับกลุ่มเพื่อน โดยลูกเรือบอกว่าจ่ายหมดวันนี้ พรุ่งนี้ก็ไม่อด เพราะเรื่องปากท้องฝากไว้กับเรือซึ่งเฝ้าแก่รับผิดชอบเลี้ยงดูตลอด และอาชีพเด็กเรือไม่เคยตกงาน ประการ

สำคัญ ลูกเรือมีความคิดว่า หากเงินมาเพื่อไว้ใช้ ไม่ได้หาไว้เก็บ ต้องใช้ให้คุ้มค่ากับความเห็นดีเห็นชอบที่ต้องตรากตรำทำงานอยู่กลางทะเลมานานแรมเดือน ซึ่งเงินเท่านั้นที่จะหาซื้อความสุขใส่ตัวเพื่อผ่อนคลายความเครียด ความเก็บกด และช่วยให้เข้าถึงผู้หญิงเพื่อซื้อบริการความสุขทางเพศได้ทันที

ดังนั้นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในส่วนของกรรมรายได้ของลูกเรือนั้นได้นำไปสู่พฤติกรรมบริโภค ซึ่งเป็นบริโภคนิยมที่เสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีโดยตรง

2.3 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคม

2.3.1 ปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน

กลุ่มเพื่อนที่ลูกเรือคบหาสมาคม ไปมาหาสู่กันอย่างใกล้ชิดนั้นก็คือกลุ่มเพื่อนลูกเรือด้วยกันเอง จะเห็นได้ว่าทุก ๆ ปัจจัยที่ได้กล่าวมานี้และที่จะกล่าวต่อไป บ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยเอื้อสำคัญที่ได้นำไปสู่แบบแผนการนั้นทนทานการและก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง เพราะกลุ่มเพื่อนมีบทบาทมากต่อการถ่ายทอดข่าวสาร ความคิด ความเชื่อทัศนคติ ค่านิยม และแบบอย่างในด้านพฤติกรรม เนื่องจากความห่างไกลกับครอบครัว สังคมกลุ่มเพื่อนจึงเข้ามาแทนที่ ประกอบกับลักษณะการทำงานที่แวดล้อมไปด้วยเพื่อนจึงก่อให้เกิดความผูกพันและเกิดวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมา ทำให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดวิถีชีวิตลูกเรือ การที่ลูกเรือมีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันและเหมือนกันนั้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นกลุ่มพวกเดียวกันไปไหนด้วยกันได้ไม่ขัดแย้ง โดยเฉพาะในช่วงที่เรือกลับเข้าฝั่งจอดพัก ลูกเรือแต่ละคนต่างก็มีรายได้ตอบแทนจากค่าแรงเป็นกอบเป็นกำ จึงนำไปสู่การคบหาสมาคมหรือร่วมสังสรรค์กันในกลุ่มเพื่อน ซึ่งกลุ่มเพื่อนล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการชักชวน หรือยั่ว ให้เกิดพฤติกรรมคล้ายคลึงตาม

ดังนั้นปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนได้ส่งผลทำให้มีการสื่อสารกันเฉพาะกลุ่ม สังคมกลุ่มลูกเรือจึงเป็นสังคมปิดมีการรับรู้ข่าวสารจากสังคมภายนอกได้น้อยมาก จึงทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่เปลี่ยนแปลง และดำเนินไปในเรื่องของการมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีอย่างน่าวิตกยิ่งนัก เพราะอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อการกำหนดวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มให้มีบรรทัดฐานเดียวกัน ซึ่งเป็นแบบแห่งพฤติกรรมที่เป็นที่คาดหวังของสังคมกลุ่ม

2.3.2 ปัจจัยทางด้านค่านิยม

จากการศึกษาวิจัยพบว่ามิต้านิยมบางประการในวิถีชีวิต

ลูกเรือประมงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยมีผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลการถ่ายทอดของวัฒนธรรมครอบครัวและสภาพแวดล้อมในสังคมชนบทประเภทหนึ่งและประการสำคัญคือการได้รับถ่ายทอดมาจากสังคมกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มที่ได้กำหนดบรรทัดฐานทางสังคม และส่งผลต่อพฤติกรรมของลูกเรือประมงในสถานการณ์ปัจจุบัน กล่าวคือ

- 1) การยอมรับในเรื่องของโชคร้ายและเคราะห์กรรม ถ้าประสบโชคร้ายก็ถือว่าดวงไม่ดี และยอมรับโดยไม่โต้แย้งซึ่งได้นำไปสู่ความเชื่อและการปฏิบัติที่ขาดเหตุผล เช่น ลูกเรือส่วนใหญ่ถือว่าโรคภัยไข้เจ็บที่ร้ายแรงบางอย่าง หรือกรณีโรคเอดส์เป็นเรื่องของการเลี้ยงดวง ถ้าจะเกิดกับใครก็เพราะผู้นั้นมีเคราะห์กรรม ดังนั้นการที่ลูกเรือประมงเชื่อเช่นนั้น จึงทำให้ขาดความตระหนักที่จะป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง
- 2) เห็นเรื่องกลุ่มมากกว่าความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ค่อยกล้าขัดแย้งและชอบเป็นฝ่ายรับมากกว่า ซึ่งจากการศึกษาวิจัยโดยใช้รูปแบบของการสนทนากลุ่มย่อยมีข้อสังเกตพบว่า ลูกเรือส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันและยืนยันให้ทราบว่าทุกคนมีพฤติกรรมที่เหมือนกัน โดยเฉพาะในเรื่องของการดื่มหรือการเสพนอง และการเที่ยวหญิงบริการโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย เพราะได้รับการบอกเล่าต่อ ๆ กันจากเพื่อน ๆ ว่าใช้ถุงยางอนามัยแล้วขาดรสชาติในการร่วมเพศ ไม่สะดวก และถือว่าไม่เก่งจริง หรือการใช้เข็มฉีดยาเสพนองร่วมกันกับเพื่อนนั้นถือว่าเป็นการแสดงความไม่รังเกียจและมีความเชื่อใจต่อกัน
- 3) พึ่งพาอาศัยกัน โดยเฉพาะในเรื่องของการใช้เข็มฉีดยาเสพนองร่วมกันในกลุ่มเพื่อนนั้น ลูกเรือให้ความเห็นว่าเข็มฉีดยาไม่จำเป็นต้องพกเพราะพึ่งพาอาศัยเพื่อนได้ ลงไปอยู่ในเรือลำไหนก็มีทุกลำ และถ้าฉีดยาเองไม่เป็น เพื่อน ๆ ก็ฉีดยาให้ ได้ ฉะนั้นความเกี่ยวพันกับเพื่อนเพื่อหวังพึ่งพาอาศัยกันจึงเกิดขึ้นตลอดเวลาในวิถีชีวิตลูกเรือประมง
- 4) นิยมการเป็นนักเลงหน้าใหญ่ใจโตและใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายสิ้นเปลืองไปกับสิ่งซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ อันเกิดจากค่านิยมบริโภคนิยม โดยที่ลูกเรือมีความเชื่อว่าใครก็แล้วแต่ถ้าได้เข้ามาทำงานอยู่ในเรือแล้วต้องดื่มให้เก่งเที่ยวหญิงให้เป็นและกล้าลองของ (ยาเสพนอง) เพราะเชื่อว่าหนีไม่พ้นใน 3 เรื่องนี้ ด้วยเหตุผลว่าจะต้องทำอะไรให้

เหมือนกับกลุ่มเพื่อน เพื่อลดความขัดแย้งและไปด้วยกันได้

5) นิยมความสนุกสนาน เอรีตอร้อย และมัวเมาเรื่องเสน่ห์ เรื่องกินเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นก่อนเรือกลับเข้าฝั่งหนึ่งหรือสองคืน ลูกเรือจะมีการนัดหมายกับเพื่อน ๆ ในเรือลำเดียวกัน และเรือต่างลำกัน เพื่อร่วมสังสรรค์เมื่อเรือกลับถึงฝั่ง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงของลูกเรือประมงทุกเที่ยวเรือ

6) ละเลยเพิกเฉยต่อศีลธรรม จากการศึกษาวิจัยพบว่า กรณีตัวอย่างลูกเรือ 2 ราย รายที่หนึ่งได้บอกออกไปเที่ยวหญิงบริการในช่องและเป็นหนองใน เกิดขึ้นในขณะที่ยังรักษาไม่หายก็กลับไปเที่ยวหญิงบริการคนเดิมอีก เพราะประสงค์จะไปแก้คันที่หญิงบริการบอกกับตนว่าไม่เป็นโรค โดยบอกว่าเอาเชือกกลับไปคืนให้หญิง และอีก รายได้เล่าให้ฟังว่าหลังจากที่ตนเองได้ฝังมุกก็ได้ไปเที่ยวหญิงบริการ ซึ่งในขณะที่ร่วมเพศ หญิงบริการบอกว่าเจ็บ แต่ลูกเรือบอกว่าตนเองไม่สนใจ เพราะตนเองเสียเงินแล้วต้องเอาให้คุ้ม ซึ่งการมีพฤติกรรมเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการละเลยเพิกเฉยต่อศีลธรรมที่บุคคลในสังคมพึงปฏิบัติต่อกัน

ดังนั้นค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนาในกลุ่มลูกเรือประมงควรที่จะได้มีการรณรงค์เพื่อการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับ และแพร่เชื้อเอดส์ และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีกว่าเดิม

2.4 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม พบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.4.1 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม การสื่อสารและการเปิดรับข่าวสารทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า ในชีวิตประจำวันของลูกเรือประมงได้ติดต่อสื่อสารและเปิดรับข่าวสารจาก "สื่อบุคคล" มากกว่าสื่ออื่นใด ทั้งนี้เนื่องจากสังคมได้ให้ความสำคัญกับ "เพื่อน" ซึ่งมีบทบาทต่อการถ่ายทอด หรือบอกเล่าข่าวสารต่าง ๆ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และแบบอย่างแห่งพฤติกรรม และในการเลือกเปิดรับสื่อต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่เกิดจากการคล้อยตามความนิยมในกลุ่มเพื่อน ซึ่งลูกเรือได้มีพฤติกรรมเลือกเปิดรับรายการจากสื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อเดียวที่มีอยู่ในเรือ เฉพาะรายการบันเทิงเท่านั้น โดยลูกเรือกล่าวว่า รายการภาคข่าวทู้มครึ่งหรือสองทู้มจากโทรทัศน์ไม่สามารถรับชมได้ เพราะตรงกับช่วงเวลาทำงานคือตั้งแต่เวลา 18.00-21.00 น. ทำให้เกิดการละเลย

และไม่สนใจข่าว ไปในที่สุด ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์นั้นชอบที่จะหาซื้อหนังสือประเภทนิตยสารบันเทิง ไปอ่านกันในเรือ ได้แก่ บางกอก ทานตะวัน หนังสือมวย และหนังสือกระตุ้นทางกามารมณ์ ได้แก่ ขวลงานง ทีเด็ด และไทยเพลย์บอย ซึ่งลูกเรือบอกว่าพวกตนชอบอ่านและมีให้อ่านกัน ทุกลำเรือ ด้วยเหตุนี้ลูกเรือจึงขาดความสนใจและขาดโอกาสรับทราบข่าวสารความรู้จาก สื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจของทางราชการ จึงไม่มีความไวต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง และส่งผลต่อสภาวะสุขภาพ อีกทั้งสื่อที่เปิดรับแล้วแต่จูงใจและยั่วยุให้เกิดแบบแผนการ นันทนาการเพื่อการผ่อนคลาย และแสวงหาความสุขทุกครั้งก็เรือจอดพัก ซึ่งแบบแผนการ นันทนาการของลูกเรือนั้นได้แสดงให้เห็นถึงการมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชเอส ได้อย่างเด่นชัด

2.4.2 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมกรรมการเปิดรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์

ผลสืบเนื่องมาจากการที่ลูกเรือมีพฤติกรรมเลือกเปิดรับ

รายการจากสื่อเฉพาะรายการบันเทิงจากสื่อมวลชน (โทรทัศน์) และสื่อสิ่งพิมพ์ (นิตยสาร) จึงทำให้ลูกเรือละเลยและขาดโอกาสในการเปิดรับข่าวสารความรู้เรื่องโรคเอดส์จาก สื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ และในชีวิตประจำวันลูกเรือส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรรมการเปิดรับ ข่าวสารจาก "กลุ่มเพื่อนลูกเรือ" มากที่สุด ถึงแม้ว่าลูกเรือได้บอกว่า ได้รับรู้เรื่องโรคเอดส์ครั้งแรกจากโทรทัศน์ แต่การได้ยินได้ฟังเรื่องโรคเอดส์อย่างต่อเนื่องนั้นเกิดขึ้นในกลุ่มเพื่อน ๆ ด้วยกัน

ดังนั้นสื่อบุคคลจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรม และ เนื่องจากการสื่อสารของลูกเรือเป็นการสื่อสารกันภายในกลุ่ม จึงทำให้โอกาสของการรับรู้ ข่าวสารผิดพลาด เนื้อความของข่าวสารไม่สมบูรณ์และถูกบิดเบือนได้ง่าย เพราะการสนทนา ชักถามนั้นได้มีการบอกเล่าต่อ ๆ กันในกลุ่มพวกเขาเดียวกัน ส่งผลให้ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง ในเรื่องโรคเอดส์ยังคงเป็นคำถามที่มีข้อสงสัย ไม่แน่ใจ และสับสนตลอดมา จนดูเหมือนว่า สารสำคัญของโรคเอดส์ ไม่ได้อยู่ในความสนใจเพราะข่าวสารที่ได้รับทำให้เกิดความเชื่อว่าเป็นข่าวลือ และนำมากล่าวล้อเล่นเสียดสีมากกว่าที่จะมีการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวเพื่อรับรู้ และแสวงหาข้อเท็จจริง ทำให้ลูกเรือขาดความตระหนักในการป้องกันเป็นผลให้พฤติกรรมเสี่ยงไม่เปลี่ยนแปลง เพราะสื่อบุคคลที่เกิดจากการสื่อสารระหว่างเพื่อนคอยยั่วยุและชักชวน ไปสู่แบบแผนการนันทนาการในเรื่องของการดื่ม การเสพ และการแสวงหาความสุขจากการ เทียวหญิงบริการตลอดเวลา

2.4.8 ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมกรรับรู้เรื่องโรคเอดส์ : ความรู้

ความเข้าใจ และทัศนคติ

ผลสืบเนื่องมาจากการที่ลูกเรือประมงมีระดับการศึกษาน้อย ส่งผลให้พฤติกรรมกรสื่อสารและการเลือกเปิดรับข่าวสาร เกิดจากสื่อบุคคลซึ่งเป็นกลุ่มลูกเรือประมงด้วยกันมากกว่าสื่ออื่นใด อีกทั้งแบบแผนการดูแลรักษาสุขภาพที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ลูกเรือขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารข้อเท็จจริง ดังนั้นความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องโรคเอดส์ เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเพราะมีผลต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉพาะในเรื่องของการติดต่อของโรค อาการของโรคเอดส์ ตลอดจนการป้องกันและการตรวจเลือด ยังคงเป็นคำถามและคำกล่าวที่สับสนในกลุ่มลูกเรือประมง ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนตัว มากกว่าแสดงให้เห็นว่ารู้จริง การที่ลูกเรือขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อโรคเอดส์ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ไม่ถูกต้องหลายประการและส่งผลต่อพฤติกรรมกรป้องกันโรค ซึ่งผู้วิจัยขอนำมาสรุปให้เห็นถึงการมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของลูกเรือประมงเพื่อจะได้นำไปพิจารณาแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในชุมชนชาวประมงให้เกิดความสอดคล้องต่อไปได้แก่

- 1) ลูกเรือบางคนยังไม่มั่นใจว่าโรคเอดส์มีจริง อาจจะเป็นข่าวโคมลอยของรัฐบาลที่ต้องการขู่ไม่ให้มีการเที่ยวหญิงบริการ หรือรัฐบาลต้องการขายถุงยางอนามัยให้ได้มาก ๆ โดยที่ลูกเรือพยายามปรับความคิดของตนเองเสียใหม่ว่า ถ้าโรคเอดส์จะเกิดกับตนก็ปล่อยให้ เกิด ห้ามกันไม่ได้
- 2) ลูกเรือบอกว่าอยู่ที่มานาน ตนเองก็เที่ยว เพื่อน ๆ ก็เที่ยว โดยเฉพาะหญิงบริการต้องรับแขก มั่วเรื่องเพศมากกว่าพวกตน จนปานนี้ก็ไม่เคยได้ข่าวว่ามีใครเป็นโรคเอดส์ เที่ยวหญิงบริการกลับมาก็เป็นแค่หนองหรือฝี และร้านขายยา มียาตี กินยาเพียงชุดหรือ 2 ชุดก็หายไม่จำเป็นต้องใช้ถุงยางอนามัย
- 3) เห็นว่าสถานบริการทางเพศ ยังไม่ชบเซา ไม่ถูกสั่งปิด แสดงว่าไม่มีโรคเอดส์
- 4) ข่าวคราวโรคเอดส์เดี๋ยวนี้เงียบไปแล้ว คนพูดถึงน้อยลง โทรทัศน์ก็ไม่ค่อยออกข่าว คิดว่า เชื้อเอดส์คงสูญพันธุ์ไปแล้ว
- 5) ชีวิตนวลลูกเรือใช้เวลาออกเรืออยู่กลางทะเล มากกว่า

อยู่บนฝั่ง มีโอกาสเที่ยวหญิงบริการน้อยกว่าชายตามบ้าน จึงมั่นใจว่าตัวเองปลอดภัยจากเชื้อเอชไอวี

6) ในการไปเที่ยวหญิงบริการแต่ละครั้ง ได้กินยาล้างลำกล้องทั้งก่อนและหลัง จึงมั่นใจว่า ไม่ติดเชื้อเอชไอวี เพราะเคยสังเกตว่า ถ้าได้กินยา จะไม่เป็นโรค

7) การมีโอกาสเลือกหญิงบริการหรือได้ประเดิมคนแรก มั่นใจว่าจะปลอดภัย

8) ถ้าใช้ถุงยางอนามัยจะหมดสนุก หมดอารมณ์ในการร่วมเพศ พวกตนไปเที่ยวหญิงบริการก็เพื่อหวังความสุข

9) ถุงยางอนามัยคงป้องกันได้ไม่จริง ดังคำกล่าวของลูกเรือคนหนึ่งที่ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้กล่าวขึ้นมาในเชิงคำถามว่า "ถุงยางอนามัยของหมอนะหรือ ผมขอถามหน่อยเถอะว่า ป้องกันตัวโชนได้มั๊ย ถ้าไม่ได้แล้วอย่างนี้จะมีความหมายอะไร"

การที่ลูกเรือส่วนใหญ่มีทัศนคติเช่นนี้ ส่งผลให้ขาดความตระหนักในการป้องกัน เพราะยังไม่มั่นใจว่าพฤติกรรมที่ปฏิบัติอยู่นั้นเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีได้แน่จริงหรือ และโดยที่มีพื้นฐานมาจากการสื่อสารเฉพาะกลุ่มเพื่อน ทำให้เกิดการรับรู้ข้อมูลที่บิดเบือนไปจากข้อเท็จจริง และประเด็นสำคัญของการไปเที่ยวหญิงบริการตามที่ได้ศึกษามานั้น ลูกเรือบอกว่าเพื่อผ่อนคลายความเครียด และแสวงหาความสุขทางเพศที่เก็บกดมานาน ซึ่งลูกเรือเชื่อว่า หากใช้ถุงยางอนามัยก็คงหมดสนุก ไม่มีความสุข เพราะคิดว่าถุงยางอนามัยเป็นสื่อกันทำลายความสุข จึงปฏิเสธการใช้ และต้องเผชิญกับพฤติกรรมเสี่ยงเช่นนี้ ทุกเที่ยวเรือ

ส่วนกลุ่มลูกเรือที่มีพฤติกรรมการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกันนั้นก็ก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีมั่นใจว่า ตนเองปลอดภัยเชื้อเอชไอวี เพราะคิดว่าคนมั่วเพศน้อยกว่ามั่วเข็ม และถึงแม้จะใช้เข็มร่วมกันแต่จะใช้กันเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่รู้จักเท่านั้น และเพื่อนเป็นคนสะอาด เพราะเห็น ๆ กันอยู่ทุกวัน จึงไม่น่าจะติดเชื้อเอชไอวี รวมทั้งความคิดที่ไม่พกเข็มฉีดยาส่วนตัว เพราะกลัวถูกตำรวจจับ จึงทำให้ไม่ตระหนักที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกันได้มีอิทธิพลต่อการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงร่วมกันทุกครั้งไป และมีการบอกกล่าวต่อ ๆ กันว่า ถ้าได้ลองเล่นของแล้ว จะช่วยให้เที่ยวหญิงบริการ (ร่วมเพศ) ได้นาน ทำให้

ลูกเรือมีการทดลองกันอย่างต่อ เนื่องทั้ง เรื่องยา เสพติด และเรื่องเพศสัมพันธ์

ดังนั้นการแก้ไขปัญหาที่หวังผลหรือมีเป้าหมายเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ควรพิจารณาว่าโดยแท้จริงแล้วพฤติกรรมสุขภาพเป็นผลมาจากพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์และที่ได้รับสะสมมาและพฤติกรรมสุขภาพจะดีหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับผลของการเรียนรู้ในแต่ละคน และการกระทำส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสุขภาพที่เกิดจากสังคมกลุ่มเพื่อน

2.5 ปัจจัยทางด้านสุขภาพ : ภาวะความเจ็บป่วยและแบบแผนการดูแลรักษาสุขภาพ

ภาวะความเจ็บป่วยของลูกเรือประมาณส่วนใหญ่เกิดจากอุบัติเหตุและจากการศึกษาวิจัยพบว่าลูกเรือทุกคนเคยป่วยเป็นกามโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์กันมาแล้วคนละ 5 ครั้งถึง 10 ครั้ง ซึ่งเป็นข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่า ลูกเรือมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี เพราะได้ละเลยในเรื่องของการป้องกัน ดังนั้นเมื่อเกิดภาวะเจ็บป่วยรวมทั้งอุบัติเหตุที่ไม่รุนแรง ในการรักษาดูแลสุขภาพลูกเรือจะเลือกรับบริการการรักษาจากร้านขายยา ซึ่งมีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก ด้วยการซื้อยามากิน และซื้อยามาฉีดยาเองในบางกรณี ทำให้ลูกเรือได้รับการรักษาที่ขาดประสิทธิภาพ และขาดโอกาสในการได้รับคำแนะนำในด้านข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องจากแพทย์และบุคลากรสาธารณสุข ทำให้ภาวะการเกิดโรคเป็นซ้ำแล้วซ้ำอีก อีกทั้งลูกเรือมีความคิดว่าภาวะความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำให้ร่างกายผิดปกติ ป่วยแล้วก็สามารถรักษาให้หายได้ เป็น ๆ หาย ๆ ก็ไม่เป็นไร เพราะเรื่องโรคภัยไข้เจ็บห้ามกันไม่ได้ ถึงคราวมีเคราะห์ก็ต้องเจ็บป่วย ดังนั้นแบบแผนการการดูแลสุขภาพเช่นนี้ทำให้ลูกเรือขาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง จึงมีผลทำให้พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ฉะนั้นสิ่งที่จะต้องพิจารณาในการแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าวนี้ คือรูปแบบและระบบบริการสาธารณสุขและบุคลากรสาธารณสุข ซึ่งเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการเลือกรับบริการสุขภาพ รวมทั้งอิทธิพลทางวัฒนธรรมสุขภาพที่เกิดจากค่านิยมทางสังคม และความเชื่อทางด้านสุขภาพของชุมชนนั้น ๆ เป็นองค์ประกอบ เพราะโดยแท้จริงแล้ว ปัญหาความเจ็บป่วยของบุคคลใด ๆ ภายในกลุ่มไม่ใช่ปัญหาโดดเดี่ยว แต่เป็นปัญหาที่มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับปัจจัย

ทางด้านจิตวิทยาสังคมของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่ ได้แก่ บรรทัดฐานวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ครอบครัวหรือสังคมกลุ่มและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีส่วนให้ผู้นั้นได้ปฏิบัติตามคำแนะนำและมีผลต่อการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหานั้น ๆ โดยตรง

จากสรุปผลการศึกษาวิจัยและการอภิปรายที่ได้นำเสนอมานี้ ได้ค้นพบว่าปัจจัยเอื้อทุกปัจจัยที่ได้ศึกษาล้วนแต่มีผลชักนำไปสู่หรือคงไว้ซึ่งแบบแผนการนั้นหนาของการลูกเรือประมงด้วยการมีพฤติกรรมบริโภคนิยมไปกับการร่วมวงดื่มสุรากันในกลุ่มเพื่อน การเที่ยวหญิงบริการโดยไม่คำนึงถึงการป้องกันเพราะหวังแต่เพียงให้ได้รับความสุขอย่างเดียวทุกครั้งที่เรือจอดพัก และการมีวามุสุมยาเสพติดในกลุ่มเพื่อนพวกเดียวกันโดยใช้เข็มฉีดยาเสกติดร่วมกัน ซึ่งการที่ลูกเรือมีพฤติกรรมเช่นนี้กล่าวได้ว่า เป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวีได้โดยตรงและทุกโอกาส

สิ่งที่ค้นพบจากการวิจัยนอกเหนือจากปัจจัยที่ศึกษา

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในกลุ่มลูกเรือประมง มักเกิดปรากฏการณ์การโยกย้ายเปลี่ยนเรือกันบ่อยครั้ง และการโยกย้ายเปลี่ยนเรือนี้ สืบเนื่องมาจากลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อม ซึ่งลูกเรือแต่ละคนได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับตนเองในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1. ขัดใจและทะเลาะวิวาทกับเพื่อนลูกเรือในเรือลำเดียวกัน
2. ไม่พอใจไต้งเรือ เพราะชอบบ่น จู้จู้จุกจิก ไม่มีความเป็นกันเอง หรือโกง

ค่าแรง หรือไม่ให้ความเป็นธรรม

3. ไม่พอใจเต้าแกเรือ ให้ค่าตอบแทนต่ำหรือเวลาเบิกเงินก็เบิกยาก
4. อาหารการกินไม่สมบุรณ์
5. เรือลำอื่นออกลากของได้ดีกว่าเรือที่ตนอยู่ เพราะไต้งเก่งและเครื่องมือ

ประมงยังใหม่มาใช้

6. เพื่อนชักชวนให้ไปอยู่เรือลำเดียวกัน
7. ถูกสั่งพักงาน เนื่องจากมีปัญหา

สภาพปัญหาการที่ลูกเรือเคลื่อนย้ายที่อยู่บ่อยครั้งเช่นนี้ สามารถอธิบายให้เห็นถึงแนวโน้มของการแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวีไปสู่กลุ่มเครือข่ายให้ขยายวงกว้างยิ่งขึ้น หากลูกเรือยังคงมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อเอชไอวี และปรากฏการณ์เช่นนี้นับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการนำโครงการพัฒนาและระบบการบริการให้เข้าไปถึง และยากแก่การ

ติดตามผล จึงเป็นกรณีหนึ่งที่ทำให้ลูกเรือขาดโอกาสในการรับข่าวสารความรู้จากเจ้าหน้าที่ และจากสังคมภายนอก ส่งผลให้ลูกเรือขาดความตระหนักที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสม เพื่อการป้องกันสุขภาพ

ปัญหา/อุปสรรคในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สร้างความหนักใจและวิตกกังวลแก่ผู้วิจัยพอสมควร โดยเฉพาะในขั้นของการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ในเรื่องของการใช้เข็มฉีดยาเสพติดร่วมกัน เพราะกลุ่มเป้าหมาย/ไต๋กั้งเรือ/เจ้าของเรือยังไม่แน่ใจเจตนาของผู้วิจัย และในกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึกต้องใช้ความอดทนและความพยายามสูง ที่จะเจาะลึกถึงประเด็นที่ต้องการศึกษาให้ได้ เพราะในบางเวลากลุ่มเป้าหมายบางรายไม่ประสงค์ที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว ด้วยสถานการณ์แวดล้อมขณะนั้นไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นจึงต้องหมั่นติดตามพบปะกลุ่มเป้าหมายทุกครั้งที่เรือเข้าฝั่ง ซึ่งบางครั้งก็มีอุปสรรค เพราะลูกเรือย้ายไปอยู่เรือลำอื่น โดยที่ผู้วิจัยไม่มีโอกาสทราบล่วงหน้า หรือการกำหนดเรือเข้าฝั่งไม่แน่นอน และบางครั้งเวลาที่ลูกเรือมีให้กับผู้วิจัยน้อยมาก เพราะมีภารกิจและต้องการพักผ่อนหรือเที่ยวเตร่ในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่ได้รับการหยุดพัก

เงื่อนไขความสำเร็จในการศึกษาวิจัย

- (1) การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย (ลูกเรือประมง) ผ่านเจ้าของเรือ/อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน/ไต๋กั้งเรือ ซึ่งเป็นสื่อกลางสำคัญที่ได้เชื่อมโยงให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสรู้จักกับกลุ่มเป้าหมาย และร่วมสนทนากับผู้นำดังกล่าวทุกครั้งที่ได้มีโอกาสพบปะกัน
- (2) ใช้เวลาในช่วงต้น สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจ กับลูกเรือเพื่อให้ลูกเรือได้เข้าใจถึงเจตนาของผู้วิจัยเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยที่จะนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจต่อกัน
- (3) ให้ความสำคัญกับเวลานัดหมาย และการติดตามทบทวนระยะที่เรือกลับเข้าฝั่ง
- (4) ไม่มุ่งมั่นที่จะศึกษาเฉพาะเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจเท่านั้น การให้ความสำคัญกับการสนทนากลุ่มเพื่อรับฟังความคิดเห็นและตอบข้อซักถาม ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน
- (5) ไม่แสดงอาการลบหลู่กับพฤติกรรมความเชื่อ และค่านิยมซึ่งเป็นวัฒนธรรม

เฉพาะกลุ่ม แต่ได้ทำการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

(6) ก่อนตอนตัวออกจากพื้นที่เป้าหมาย ผู้วิจัยได้ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นเรื่องที่กลุ่มเป้าหมายได้ติดตามว่า เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยจะให้อะไรที่เป็นประโยชน์แก่พวกเขาบ้างในเบื้องต้น

ข้อเสนอแนะ : การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะที่ได้จะนำเสนอไว้ ณ ที่นี้ เป็นข้อเสนอแนะที่เกิดจากผลสรุปการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผลการศึกษาวิจัยของนักวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์จากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนักวิจัยได้รับขณะเข้าไปทำการศึกษา และเห็นว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันใช้โอกาส และเวลาในการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในชุมชนชาวประมงอย่างเร่งด่วน จริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะกระบวนการที่จะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อโรคเอดส์ในกลุ่มลูกเรือประมง และกลยุทธ์ที่จะทำให้อุปสรรคที่กีดขวางในเรื่องดังกล่าว เพื่อลดความเสี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองนั้นเป็นประเด็นและหลักการที่สำคัญในเบื้องต้น และการแก้ไขปัญหาที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจถึงปัจจัยเอื้อที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการรับและแพร่เชื้อโรคเอดส์ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดกลวิธี การแก้ไขปัญหาที่ผสมผสานกัน มิใช่มุ่งแก้ไขเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะจะเป็นการมองเห็นปัญหาเพียงด้านเดียว ทั้ง ๆ ที่มีมิติด้านอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นในแต่ละระดับดังนี้

1) ระดับนโยบายของรัฐบาล

1.1 ควรให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาเอดส์อย่างต่อเนื่องและเร่งด่วน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท และพื้นที่เฉพาะที่มีความแตกต่างกันในเรื่องวัฒนธรรมไปจากพื้นที่ทั่วไป

1.2 การวางแผนการให้ข่าวสาร จำเป็นต้องเปิดเกมรุกให้ข่าวและสร้างกรอบให้คนคิดตามที่เราต้องการและติดตามผลดูว่ามวลชนคิดตามกรอบที่วางไว้หรือไม่

1.3 ต้องให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง และตรงไปตรงมา เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ตามความเป็นจริง เพราะการปิดข่าวสารจะทำให้คนพยายามแสวงหา

ข่าวสารเอง ซึ่งจะทำให้เกิดข่าวลือและจะต้องรีบเร่งแก้ไขปัญหาลือ ทั้งนี้เพื่อหวังผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม และสอดคล้องในแต่ละพื้นที่

1.4 รณรงค์สร้างวัฒนธรรมใหม่สู้กับวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือผลิตข่าวลือกับความไม่จริง

1.5 ในการให้ข่าวที่เป็นข่าวข้อเท็จจริง อาจหวังไม่ได้ที่จะทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อาจจะต้องใช้มาตรการอื่นเสริม เช่น การสร้างรูปแบบหรือตัวอย่างที่คนชื่นชมหรือทำตามอย่าง (Social Modelling)

1.6 กำหนดมาตรการอันเหมาะสมในการควบคุมธุรกิจและกิจการบริการทางเน็ต ให้เป็นจริงและเด็ดขาด

1.7 ในการแก้ไขปัญหาดังนั้น มาตรการหนึ่งที่ต้องคำนึงคือ มนุษยธรรม ซึ่งจะต้องไม่ก่อทุกข์ซ้ำเติมและไม่ละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชน

2) ระดับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ

2.1 ให้สุศึกษาในเชิงรุกแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้สื่อบุคคลออกไปเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และเน้นให้กลุ่มเป้าหมายและกลุ่มเครือข่าย ตระหนักถึงความเสี่ยง และวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในเรื่องของการรณรงค์การใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มชาวประมง และในสถานบริการทางเน็ตจะต้องกระทำควบคู่กัน โดยร่วมมือกับเจ้าของสถานบริการทางเน็ตในการกำหนดมาตรการต่าง ๆ ที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างเหมาะสม เป็นจริงและต่อเนื่อง ซึ่งวิธีการให้สุศึกษาเชิงรุกโดยใช้สื่อบุคคลนั้น สอดคล้องกับสภาพสังคมและความต้องการของลูกเรือประมง และผลการศึกษาวิจัยของกาญจณี หวังถิรอำนวย (2531) ได้พบว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่ดีที่สุดสำหรับกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ และทั้งนี้ควรจะมีทวนแสดงประกอบความรู้ผ่านทางวิดีโอเทปหรือมีแผ่นภาพให้ชมไปด้วยเพราะจะช่วยให้ได้รับความสนใจมากขึ้น และเป็นไปตามที่กลุ่มเป้าหมายต้องการ ซึ่งในกรณีนี้หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ควรจะต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วนควบคู่ไปกับการให้การศึกษาอบรมเป็นกลุ่ม

2.2 ควรให้การศึกษอบรม เป็นระยะเวลา 1-2 วัน แก่กลุ่มลูกเรือประมง ซึ่งทำหน้าที่เป็น "มือสอง" (ผู้ช่วยไต่กังเรือ) ประจำอยู่ในเรือประมงประเภทลากที่ชิว เพราะบุคคลดังกล่าว มีความใกล้ชิดผูกพันกับเพื่อนลูกเรือด้วยกันและได้รับการยอมรับ เชื่อฟัง จากลูกเรือ เพราะทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานในเรือ รวมทั้งจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ความศึกษา แก่หญิงบริการทางเพศด้วย โดยเนื้อหาในการให้การศึกษานั้นควรประกอบไปด้วยเรื่อง โรคเอดส์และปัญหาสาธารณสุขด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นจะต้องเร่งดำเนินการ แก้ไขควบคู่กัน

2.3 ประชาสัมพันธ์ระบบบริการสาธารณสุขของสถานบริการสาธารณสุข ภาครัฐที่มีอยู่ในชุมชน ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความสนใจ และเกิดความ ต้องการที่จะไปรับบริการการรักษาที่มีประสิทธิภาพ

2.4 การรณรงค์ให้ข่าวสารความรู้เรื่องโรคเอดส์นั้น ควรเปลี่ยน แนวทางการรณรงค์ที่จะให้คนกลัวเอดส์ซึ่งบางคนเชื่อว่าเป็นการขู่ ไปเป็นการสร้างความมั่นใจ ให้แต่ละคนเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบที่จะแก้ไขปัญหาเอดส์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องแทน โดยไม่แบ่ง แยกว่าใครเป็นกลุ่มเสี่ยง เพราะทุกคนมีโอกาสเสี่ยง หากละเลยต่อการป้องกัน และจะต้อง รณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมในวิถีชีวิตลูกเรือประมงที่เคยชินบางประการ ซึ่งเป็นเหตุนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ และรณรงค์ค่านิยมที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตร่วมไปด้วย

2.5 สื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้นั้น มิได้มุ่งเฉพาะ บุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุขแต่เพียงเท่านั้น แต่รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานใน พื้นที่จากหน่วยงานอื่น ๆ เพราะทุกคนควรจะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์อย่าง เท่าเทียมกัน และมีจิตสำนึกในการถ่ายทอดไปสู่กลุ่มที่ยังขาดโอกาสในการรับรู้

2.6 ผู้บริหารโรงเรียนในชุมชนชาวประมง ควรจัดหลักสูตรที่สอดแทรก ความรู้ ความเข้าใจเรื่องโรคเอดส์และความรู้สาธารณสุขมูลฐานแก่เด็กนักเรียนในระดับ ประถมปลาย/ระดับมัธยม และกำหนดบทบาทให้นักเรียนทำหน้าที่เป็นสื่อคนเผยแพร่ความรู้ ในเรื่องปัญหาสาธารณสุขของท้องถิ่นในชุมชนของตนต่อไป เพื่อแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหามหาในชุมชนของตนเอง

3) สื่อมวลชน

ผู้ปฏิบัติงานทางด้านการสื่อสารมวลชน ควรนำนโยบายที่ชัดเจน ไปสู่บทบาทของการให้ข้อมูลข่าวสาร และการศึกษาแก่ประชาชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยการสอดแทรกสาระสำคัญของโรคเอดส์ เผยแพร่ในสื่อที่เหมาะสมและเข้าถึงประชาชน ทั้งนี้ในสังคมของชาวประมงนั้น สื่อโทรทัศน์ยังคงเป็นสื่อที่มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทนิตยสารบันเทิงต่างๆ ได้แก่ บางกอก ทานตะวัน และหนังสือมวยควรมีการสอดแทรกสาระหรือบทความเรื่องโรคเอดส์ร่วมกับรายการหรือคอลัมน์บันเทิงต่าง ๆ

4) ระดับชุมชน

บุคคลในชุมชนชาวประมงที่มีโอกาสรับรู้ข่าวสาร และเลือกรับสื่อได้มาก ควรจะแสวงหาข่าวสารความรู้โรคเอดส์ให้เข้าใจถูกต้อง และมีจิตสำนึกในการกระจายข่าวสารแก่สังคม และร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาข่าวลือต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโรคเอดส์ที่ยังสับสน และคลาดเคลื่อนในกลุ่มคนบางกลุ่ม ซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมประการหนึ่ง แก่ผู้ด้อยโอกาส เพราะการสังคมนาคมระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการสองทางที่ทำให้ผู้ให้และผู้รับมาแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

5) ระดับบุคคล (กลุ่มเป้าหมาย)

5.1 กลุ่มลูกเรือประมงและหญิงบริการทางเพศ ควรจะตื่นตัวในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ตนเองและกลุ่มเพื่อน เพราะโอกาสในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ยังมีอยู่และช่วยกันแก้ไขปัญหาข่าวลือด้วยการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากแหล่งข่าวต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้

5.2 ควรให้ความสำคัญกับสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยการไปรับการรักษาที่ถูกต้อง เพื่อจะได้รับคำแนะนำและข้อมูลข่าวสารจากแพทย์ และบุคลากรสาธารณสุขโดยตรง

5.3 ถ้าหากบุคคลใดทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคติดต่อ หรือทราบผลการเจาะเลือดเป็นบวก ควรอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ

เชื้อโรคไปสู่บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สังคมจะต้องปราศจากอคติ ความรังเกียจเพียงครั้งหนึ่งซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันชี้แนะแก้ไขปัญหาคตามแนวทางที่ถูกต้อง

ผู้วิจัยหวังว่าแนวทางอันเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในชุมชนชาวประมงนี้ นอกจากจะเป็นวิธีการแก้ไขปัญหในระดับหนึ่งหรือในขั้นต้นแล้ว น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัยและผู้สนใจที่เกี่ยวข้องทุกคนในการที่จะทำการศึกษาวิจัยแบบมีโครงสร้างหรือเจาะลึกเรื่องใดเรื่องหนึ่งอันจะนำผลไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ : การพัฒนาการศึกษาวิจัยต่อเนื่อง

เนื่องจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถดำเนินการศึกษาภายใต้ขอบเขตอันจำกัดด้วยเงื่อนไขบางประการที่ไม่สามารถจะเข้าไปศึกษาวิถีชีวิตลูกเรือประมงในขณะเรือออกทะเล ทำให้ไม่มีโอกาสในการศึกษาและสังเกต ปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบในวิถีชีวิตลูกเรือได้อย่างรอบด้าน ซึ่งมีผลให้การศึกษาวิจัยในบางกรณียังขาดความสมบูรณ์และลึกซึ้งถึงแก่นแท้ เพราะข้อมูลที่รวบรวมได้มานั้น ได้มาจากการบอกเล่า การสนทนา และการให้คำสัมภาษณ์ของลูกเรือประมงซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายและจากกลุ่มเครือข่าย และในบางกรณีที่ผู้วิจัยมีโอกาสร่วมสังเกตภายใต้สถานการณ์ที่ลูกเรือได้ใช้ชีวิตอยู่บนฝั่งเท่านั้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการศึกษาวิจัยต่อเนื่องดังนี้

- 1) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบวัฒนธรรมของครอบครัวลูกเรือประมงในการป้องกันโรคเอดส์ (Case Study)
- 2) ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับวิถีชีวิตการทำงานกับระบบนิเวศน์วิทยาที่มีส่วนกำหนดบรรทัดฐานทางสังคมและพฤติกรรมของลูกเรือประมง
- 3) ศึกษาวิจัยและพัฒนาชุมชนชาวประมงตัวอย่างในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Pilot Study)